

CATE-VA LAMURIRI

ASUPRA CONDITIILOR PUBLICE PENTRU DAREA POSTELOR DE CAI DIN TERA CU BREVELE.

Sistematizarea organizării Postelor de cai prin subvenționii sau practica în trecut atâtea ani, fără să fi dat vreun rezultat mulțumitor, nici pentru Stat, nici pentru public. Faptul se înțelege de la sine, pentru că, cu acea sistemă, antreprenorii postelor având cea mai mare parte a veniturii lor asigurată în subvenționea Statului, interesul lor nu era de a avea cai îndestulați și bine îngrijii ca să satisfacă trebuințele publicului, dar să mărginească de a putea face cursele expedițiilor oficiale, și nu găseau nici un profit în circulația deșă a drumului, pentru că, fiind subvenționați, progonul era scăzut astfel încât nu le putea conveni de a face adaoze de cai, nici să hrănească bine, ca să atragă înmulțirea călătorilor prin poști. În asemenea stare de lucruri, ce fel de întreprindere poate fi aceea în care interesul antreprenorilor este, ca drumul lor să nu circule, să se circule prea puțin? Se se adaugă la aceasta că poștile au fost date prin secțiuni mari, cari numărau până la 25 de poști asupra aceluiași antreprenor, din care cauză poștele nu se puteau îngriji bine și cu economie, și se va recunoaște că sistemul trecut a subvențiilor este cea mai vicioasă.

Pentru a avea darul poștilor care se răspundă cu scopul lor, de a fi bune și în totu deuna la dispozițiunea trebuințelor publicului, era necesariu să se aducă poștele la un adevărat comerț, al cărui profit să fie proporțional cu serviciul ce se face. Când un antreprenor de poști nu va avea alt profit decât de câtu prognozele cursurilor ce se efectuează, este învederată că nu va lăsa nici udată poștele săle în cadere, și nici să reclame, ca astăzi, se nu se libereze ca mulți la particulari. Din contra, el va căuta să aibă cai îndestulați, după circulațiunea drumului său, va dori ca drumul său, să circule cât de mult, și să îngrijească ca să fie în bună stare, ca să poată face cursele cerute, pentru că în aceasta stă totu profitul său.

Ușă întreprindere ca aceasta trebuie să se asigure pe un număr mare de ani, ca să se poată atrage interesul și să se permită unui antreprenor să se ocupe exclusiv de poștele săle. Pe când cu subvențiile trecute, pe trei ani sau cinci ani, este învederată că fiindcă antreprenorul aștepta să se aibă mai mult în vedere finele antreprizei de câtu antrepriza chiar, și se caute a scote cum se putea și cu orice mijloc profitul ce calculase la luarea contractului, adeseori fără a ține cont de materialul ce rămânea și toate acestea în paguba publicului și a Statului care subvenționa.

Pe lângă aceste necuvințe, cari suau foarte grave, pentru că făcu imposibile de a avea un serviciu bun de poști sistemul subvențiilor, ca cestiune economică, nu este mai puțin vicioasă și nedreaptă. Subvenționea antreprenorilor de poști plăindu-se din resursele bugetului, constituie un impozit indirect asupra tuturor contribuabililor pe când cea mai mare parte a contribuabililor nu umblă cu poșta, și este învederată foarte nedrept să se plătescă din contribuțiunile generale a populației ușa subvenție pentru un serviciu de care nu se profită de câtu ușa parte foarte minimă. Se va obiecta că poștele, pentru motivarea subvențiilor, că serviciul expedițiilor postale este general; obiectivitatea este însă înfundată, pentru

se acopere prin veniturile postale; și pentru celelalte curse ale Statului, este mai drept să plătească de ușa potrivit cu toți particularii, de câtu acesta se fi un motiv pentru a pune în sarcina tuturor contribuabililor, un serviciu de care nu se bucură de câtu foarte puțin.

Sistematizarea brevetelor este aceea care satisface considerațiilor de mai sus, și care există în toate țările civilizate, pentru că este cea mai rațională, și numai astfel se poate avea un serviciu bun de poști. Subvenții se plătesc numai când Statul însuși se ocupă de drumurile unui serviciu exclusiv al său, pentru expedițiile postale, dar nici udată pe drumurile mari unde circulația permite a se instala ușa antrepriza de poști. Astfel se chibzuită și Guvernul nostru, de a renunța la sistemul cu totul viciosă a subvențiilor din trecut, și a da poștile cu brevete pe drumurile cele mari.

Sau publicată prin *Monitorul* condițiile cu care se voru da poștele pe termen de 21 ani, și vomu esamina mai jos avantajele ce prezintă aceste condiții, în comparație cu condițiile vechi și cu subvenționea. Prin brevete se înțelege concedarea pe un timp determinat la particulari a dreptului rezervat exclusiv Statului pentru transportul obiectelor și persoanelor prin poști (releuri fixe de cai).

În locul subvenției ce plătesc Statul astăzi antreprenorilor de poști, se va pune în licitație precizată de unu calu pe ușa postă cu care unu brevetar ușa face transportul persoanelor și expedițiilor Statului, și de unde astăzi prognozele unu calu micu pe ușa postă este 2 lei și 30 parale, poate se se urce, de exemplu la 4 lei 20 par. sau 5 lei 16 parale după distanțe și localități, și cu modul acesta se va compensa subvenția prin urcarea prognozei. Daru avantajul ce rezultă și pentru public și pentru antreprenor este că, fiindcă plătesc sau câștigă după serviciul ce face, eră nu ca în trecut, antreprenor să se iose subvenții pentru ceea ce nu făceau sau mai bine decât pentru a nu ave nici udată poști.

Este învederată unu comerțu ca ori care altu acela alu transportu prin poști, și încă, după cum se va vedea, poate aduce beneficiu foarte mari antreprenorului. Pentru fiindcă localitate, ori cine poate face unu calculu aproximativ despre costul întreprinderii, după precizul furagiului, orduului, ceaurilor, etc. ce privește circulația drumurilor. Tabela lit. A publicată în condițiile Guvernului, este calculată astfel în câtu celu puciniu doue treimi din numărul prescrișu alu cailor se fiă întrebuințat pe fiindcă și, pentru că avu jumătate din numărul lor voru fi întrebuințat de guvern, și ori cine scie că drumurile Brăilei, Iașiului, Craiovei, Galațului, Mihaleni, etc. sunt foarte multu umblate de particulari. Direcțiunea postelor poate asigura că nici udată nău putu să satisfacă toate cererile particularilor, nici să aibă nici erna, și ca dovadă sunt mărturisirile publicului și nenumăratele reclamațiuni ale antreprenorilor de poști, cerându a nu se libera ca mulți la particulari.

Admițându însă că numai doue treimi din numărul cailor însemnați în tabela lit. A voru fi întrebuințat pe fiindcă și, și că rezultatul licitației ar da prognozele unu calu pe ușa postă de 2 lei nou (5 lei 16 par.), etă unu micu calculu care poate da ușa ideie despre beneficiul ce poate trage unu antreprenor,

Cumpărarea a 20 cai, a hamurilor și trăsurilor după condiții, va cere unu capitalu celu multu de 450 galbeni.

Întreținerea anuală a cailor și personalul trebuincios, va costa în termen de mijlocu 550 galbeni pe an.

La aceste cheltuieli vomu adăoga mortalitatea 25 % pe an, și preînouirea celorlalte obiecte în cinci ani, cea ce se va urca cheltuiala anuală la 650 galbeni pentru 20 cai cu obiectele și personalul trebuincios.

Incasările anuale, calculate pe doue treimi din numărul cailor întrebuințat pe și fiindu sémă de taxa trăsurilor prevădu în condiții, voru da ușa sumă anuală de 900 galbeni din care scădundu cheltuielile rămăne unu beneficiu anual de 250 galbeni pentru unu capitalu de 450 galbeni sau aproape 60 % beneficiu pe an!

Toate calculele de mai sus sunt însă foarte încărcate în cheltuieli și sperăm că prognozele va scădea cu mult pe unele drumuri, mai cu osebire pe acele unde sunt șosele, pentru că credem, că este de ajuns unu antreprenor unu beneficiu calculat pe 30 %, ceea ce poate scădea prognozele până la 1 leu nou 50 bani (4 lei 2 par.), căci vomu arăta mai jos că prognozele de 5 lei 16 par. este foarte urcatu pe lângă celu de astăzi.

În adevăr, în condițiile vechi se prevedea ca mic și ca mare, și prognozele unu calu micu era de 1/2 sfanțu pe ora, sau în termen de mijlocu, socotindu ușa postă de 2 ore 1/2, 2 lei 30 par. de calu pe ușa postă. Subvenționea unu calu micu este astăzi de 15 galbeni și probabilu că s'ar putea scădea la 10 galbeni, ceea ce face a urca prognozele unu calu micu cu 1 leu pe postă, și daru, prognozele unu calu micu revine astăzi antreprenorilor cu subvenții la 3 lei 30 par. de calu pe ușa postă.

Prin condițiile publicate în *Monitorul*, Guvernul așu suprimat ușa totu cai mari, cari nău fostu introdusi de câtu pentru a se comite abuzuri, și așu lăsatu numai ca micu cari sunt multu mai proprii pentru serviciul postei. Dacă daru particularii cari voru lua acum poștele cu brevete la licitațiune, voru taxa prognozele la 4 lei 2 par. (1 leu nou 50 bani) de calu pe ușa postă, voru fi învederată mai câștigat de câtu dacă aru priimi de la Statu ușa subvenție anuală de 10 galbeni de calu.

Se poate ca unu din vechi antreprenori de poști să nu aprobe calculul nostru, și voru da ca dovadă paguba în care pretind că se găsescu. Le vomu răspunde însă că paguba este numai aparentă, pentru că nu ținu sémă de materialul ce le rămăne și că ori câtu au știut se administrese bine și prin sine însuși poștele sau înăvuițu.

Amu putea chiaru cita exemple de antreprenori cari și au făcutu stările lor însemnate din poști. Ruina este însă neapărată la acei ce întreprindu comerțu cu bani străini, la care sunt siliș a plăti dobânzi câte 24 %; ruina este neapărată la cei ce se asociescu cu tovarășii carei exploată și care lasă poștele în voia căpitanilor și surugilor, care îngrijesc de denșele ca de unu lucru străin, care vëndu orđalu și înul în locu selu dea cailor, etc. astfel se că nici unu din vechi antreprenori, care au avu asupra-le câte 25 de poști, nu sciu ce le putea produce fără risipă și cu ușa bună ngrijire poștele și așu recomandău tuturor acelu ce ar voi se

ce voru întâmpina în juru-le, daru seși făcu singuri calculele și voru cunoaște fără dificultate că întreprinderea ofera beneficiu mai mari de câtu ori care altu comerțu. Recomandău mai cu osebire d-lor Proprietari de moși cari au livești de fenu, se iose singuri poștele în apropiere de proprietățile lor, pentru că deosebitu de profitu ce voru avea din poști, voru pute întrebuința fenu, orđul și imășurile ce voru avea pe proprietățile lor.

Se punem acum în vedere și articoli principali din condițiile publicate de Guvern pentru darea postelor cu brevete.

Prin art. 1-ii termenul concedării este de 21 ani, formându uși proprietate transmissibile în acestu intervalu, și nimenea nu va putea ridica dreptu brevetarilor fără consimțimântul lor, de câtu în casurile prevădu prin condiții (când se va constata după art. 34 și 35 că brevetarul nu mai poate ține poștele săle.)

Este învederată unu folos însemnatu de a ave ușa întreprindere pe 21 ani, pentru că ori-cine va găsi mai multă siguranță în comerțu său, și se poate aplica cu mult interesu. Pe cându cu antreprizele de trei și cinci ani, ca în trecut, nici ușa antrepriza nu pute fi serioasă. Astăzi antreprenor potu închiria imășuri și livești de la proprietari pe mai multu ani, potu face clădiri și îmbunetșiri în poști, știindu că le voru stăpani 21 ani, poate ave unu personalu statornicu care seși fiă devotatu, etc. etc.

După art. 4 nu se poate da la același brevetar decatu până la trei poști, pentru că experiența trecută a dovedit că antreprenor cari au avu asupra-le câte 25 de poști nău putu nici udată se administra bine.

Obiceiul trecut, de a se da poștele în număr mare la același antreprenor, făcu ca antrepriza postelor să fi monopolu a câte-va persoane, cu capitalu mari, sau cu favoru mari, și Statul era în totu de-una redusu la discreția acestor antreprenori și espusu a nu ave nici udată poști bune. Prin noile condiții se atrage toți proprietarii, și cei cu capitalu mic, mai cu osebire că, avendu acesta în vedere, Statul vine în ajutorul brevetarilor cu unu avansu de 10 galbeni de calu pentru înlesnirea instalării, avendu a lu restitu din prognozele Statului și lăsându numai pe jumătate din aceste prognoze până la achitare.

Astăzi se potu lua poști chirigii și birjari cari au cai, și dacă unu singuru nu va pute se ția numărul cerutu de cai, se potu asocia mai mulți pe ușa postă, numai se potă depune garanția ce li se cere la art. 3, în valoare de 20 galbeni de calu (în doitu avansulu ce da guvernulu) care pot se fi în bonuri sau în orice imobil, precum case, locuri, etc. prețuite prin Tribunalele locali. Avansulu de 10 galbeni de calu acopere toate cheltuielile instalării, afară de cai, adică hamurile și trăsurile, și pentru chirigii și birjari este mai multu în folosul lor a face transportul la unu locu, de câtu a merge la distanțe mari, așu hrăni ca foarte scumpu prin hanuri și a trage unu beneficiu multu mai micu de câtu acela ce voru lua din poști.

Între drepturile acordate brevetarilor trebuie se se însemnese art. 16: Pe liniile postale concesse cu brevete, nici Statul nici particularii nu mai potu înșința serviciu de transportu prin stabilire de stațiuni fixe și releuri schimbătoare de cai, fiindu aceasta unu dreptu rezervat exclusiv Statului, și pe care Statul ușa con-

sele de diligențe și ori-ce transportu prin stabilire de stațiuni fixe, nu se potă face decatu prin poști, și prin urmare nu sunt espusi, ca în trecut, a ave alături cu poștele releuri particulare pentru transportul diligențelor.

La Capitolu V se descrie numărul cailor ce trebuie a se pune la diversele trăsuri ale Statului și particulare, după ca și timpuri Chibsuirea este multu mai drăgu de câtu cea prevădu în condițiile trecute și în avantajul antreprenorilor, pentru că se face ușa deosebire între caile cu șosele și cele fără șosele, care în timpul erno devin foarte grele de circulat și se prevede că în timpul ierno, pe caile fără șosele, se se adauge jumătate numărul cailor mai multu, la ori-ce trăsura va circula prin poști.

Între taxele la care au dreptu a preleva antreprenor de la publicu, este și taxa pentru trăsurile de postă de 2 lei și 28 parale pe ușa postă care mai înainte nu exista și din care cauză trăsurile de postă erau în starea cea mai miserabilă. Acum antreprenor voru fi obligați a ave trăsuri bune, de la care voru trage profitu, și particularii voru găsi ușa mare înlesnire de transportu.

Prin art. 20 antreprenor sunt asigurați pentru cei d'antă cinci ani în casu cându s'ar înșința căi ferate, avendu dreptu la ușa despăgubire proporțională cu numărul anilor trecuți de la data antreprizei. Acesta, decă nu voru voi a menține releurile lor postale, sau dacă nu voru voi a se strămuta pe alte drumuri în înțelegere cu direcția generală.

Ușa cestiune asupra căria ne credem dator a atrage atențiunea publicului, spre alu feri de a fi indus în erore, este asupra dreptului acordat brevetarilor pe termenul de 21 ani. Se nu se credă că acestu termen este impus brevetarilor fără a se pute lepăda ori-când voru voi de brevetul lor. Acesta este numai unu dreptu alu brevetarilor pe care nimeni nu lelu potă lua fără consimțimântul lor, pe care ei ilu potu transmite (vinde) altora și de care se potu lepăda ori-când voru voi. Numai atunci trebuie se anunțe pe direcția generală cu șese luni înainte, spre ale putea da brevetul sau la altu, după cari termenul este scutit de ori-ce îndatorire către Statu. (Art. 2.)

În fine art. 42, celu din urmă, care au fost omis din erore în condițiile publicate mai înainte, lasă facultate antreprenorilor de a pute reduce sau înmulți numărul cailor în poști prin înțelegere cu direcția generală, după circulația drumului ce se va constata prin blanchetele de circulație în cele din urmă șese luni, ceea ce va apăra pe antreprenor de îndatorirea de a ține în poști ca de prisos decatu reclamă interesul și-căruia.

Cu unu cuvântu, condițiile postale ce descriem sunt de o potrivă în interesul antreprenorilor, Statului și publicului și fiindcă este sigur de comerțu său, apăratu de șicanele la care dau locu condițiile trecute.

Terminăbdă, recomandău aceste explicări tuturor acelu cari se interesă de a ved poștele nostre în stare bună și a asigura prosperarea lor, se combată descuragerile sau nedomiririle ce s'ar pute propaga, și se îndemne prin cunoștințele lor pe proprietari și ori cari pot se între în asemenea antreprize, se iose parte la licitațiile ce se va ține în toate reședințele de districte la 1, 2 și 3 Februaru viitoru, știindu că de la ori-ce reședință se pot li-

